

Kohaliku omavalitsuse tuuleenergeetika eriplaneering

Pärnu linna ja Tori valla tuuleenergeetika eriplaneeringute asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsus

Avalik väljapanek 12. juulist 9. septembrini 2021

Esitatud ettepanekud

Ettepanek	Arvestamine/vastus	Dokumendi nr Pärnu linna dokumendiregistris
Terviseamet 16.07.2021 nr 9.3-4/21/7617-2		
Terviseameti lääne regionaalosakond on tutvunud esitatud Pärnu linna ja Tori valla tuuleenergeetika eriplaneeringute lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsusega ning ei esita täiendavaid ettepanekuid.	Võetud teadmiseks.	8-5/2439/2021-24
Rahandusministeerium 02.08.2021 nr 15-44848-2		
<p>Planeerimiseaduse (PlanS) § 4 lõike 2 kohaselt planeerimisalase tegevuse korraldaja ülesandeks on muuhulgas planeeringu elluviimisega kaasnevate asjakohaste majanduslike, kultuuriliste, sotsiaalsete ja looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamine, sealhulgas keskkonnamõju strateegilise hindamise korraldamine. Palume lisada info, kuidas on kavandatud planeerimismenetlustes hinnata asjakohaseid majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi mõjusid.</p> <p>Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse lk 8 on märgitud, et KSH protsessis käsitletakse keskkonda mitte ainult looduskeskkonnana, vaid laiemalt – KSH protsessi käigus hinnatakse lisaks sotsiaalseid ja kultuurilisi mõjusid, sh ka mõju inimese tervisele. Palume täpsustada, kas siinkohal on silmas peetud PlanS § 4 lõike 2 asjakohaseid sotsiaalseid ja kultuurilisi mõjusid või KeHJS § 40 lõike 4 kohaseid mõjusid. Mõõname, et PlanS kohased asjakohased sotsiaalsed ja kultuurilised mõjud võivad kattuda KeHJS kohaste mõjudega. Kui see nii on, tuleks see välja tuua.</p> <p>Teeme ettepaneku hinnata kavandatava tegevusega kaasnevaid asjakohaseid majanduslikke mõjusid (nt mõju tööhõivele, piirkonna arengule, kohalik kasu).</p>	<p>Täpsustati, et KSH protsessis käsitletakse keskkonda mitte ainult looduskeskkonnana, vaid laiemalt – KSH protsessi käigus hinnatakse lisaks sotsiaalseid ja kultuurilisi mõjusid, sh ka mõju inimese tervisele. Seega hinnatakse ka PlanS § 4 lõike 2 kohaseid asjakohaseid mõjusid. Kohaliku kasu temaatika käsitlemine on esitatud ptk 2.5.9. (Mõju sotsiaalsetele vajadustele ja varale), samas ptk on esitatud ka teised tuulepargi rajamisega kaasnevad majanduslikud aspektid, mida KSH käigus kavandatakse hinnata ja mida peetakse asjakohaseks hinnata.</p>	
<p>Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuses on põhjalikult käsitletud, millised mõjud eeldatavalt kaasnevad ja kuidas neid hinnatakse. Sisukorraga tutvudes jääb selgusetuks, milline osa dokumendis käsitleb planeeringu lähteseisukohtasid, sisendinfot planeeringu koostamiseks (mitte selle mõjude hindamiseks). Kui lähteseisukohad ja KSH väljatöötamise kavatsus on läbivaldt integreeritud, siis palume see sissejuhatuses välja tuua ning vastavalt dokumendi pealkirju ja sisu täpsustada. Lähteseisukohtade osas palume ennekõike täpsustada, millise metoodika (kriteeriumite) alusel tuulepargile asukohta valitakse. Hetkel jääb ebaselgeks, kas tuulepargi asukoha valikul lähteseisukohtade kriteeriumid on toodud sissejuhatuses rohelises kastis või on veel lisakriteeriume. Esimesel juhul palume selguse huvides kaaluda nende esitamist mujal kui sissejuhatuses.</p>	<p>Planeeringu lähteseisukohad on esitatud kõige esimeses peatükis, mille nimetus on <i>Sissejuhatus</i>. Et vältida võimalikku segadust, kas lähteseisukohad on olemas või mitte tehti eraldi peatükk <i>Lähteseisukohad</i> ja vähendati praeguse peatüki <i>Sissejuhatus</i> mahtu. Kogu lähteseisukohtade sisuline informatsioon on esitatud dokumendis olemas.</p>	

<p>Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse järgi teevad Pärnu Linnavalitsus ja Tori Vallavalitsus koostööd ja kooskõlastavad eriplaneeringu Kaitsemministreeriumi, Keskkonnaministreeriumi, Maaeluministreeriumi, Keskkonnaameti, Lennuameti, Maa-ameti, Maanteeameti, Muinsuskaitseameti, Põllumajandus- ja Toiduameti, Põllumajandusuuringute Keskuse, Päästeameti, Terviseameti ja Rahandusministreeriumiga. Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu eelvaliku koostamise kaasatakse isikud, kelle õigusi võib planeering puudutada ja isikud, kes on avaldanud soovi olla eelvaliku tegemisse kaasatud. Samuti isikud ja asutused, kellele võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju või kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu elluviimise vastu, sealhulgas valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid neid ühendava organisatsiooni kaudu. Kaasatavateks on nimetatud Pärnu Linnavalitsus, Tori Vallavalitsus, Põhja-Sakala Vallavalitsus, Saarde Vallavalitsus, Häädemeeste Vallavalitsus, Elering AS, Elektrilevi OÜ, Eesti Keskkonnaühenduste Koda ja Riigimetsa Majandamise Keskus.</p> <p>Koostöö tegemisel tuleb kohalikul omavalitsusel lähtuda Vabariigi Valitsuse 17.12.2015 määrusest nr 133 „Planeeringute koostamisel koostöö tegemise kord ja planeeringute kooskõlastamise alused“. Määruse kohaselt tuleb planeeringud kooskõlastada Politsei- ja Piirivalveametiga, kui kavandatakse üle 45 m kõrgust ehitist, üle 28 m kõrgust tuulegeneraatorit. Kuna eriplaneeringutega kavandatakse kuni 290 m kõrguseid tuulikuid, siis on vaja lisada koostöö tegijate nimekirja ka Politsei- ja Piirivalveamet.</p>	<p>Politsei- ja Piirivalveamet lisatud koostöötegijate nimekirja.</p>	<p>8-5/2439/2021-25</p>
<p>Planeerimiseaduses sätestatud põhimõtte kohaselt annavad koostöötegijad detailplaneeringule kooskõlastuse, mis kohalikule omavalitsusele on planeeringu koostamisel siduv. Kaasatavad isikud avaldavad planeeringulahenduse kohta arvamust. Sellest tulenevalt palume lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuses toodud tabelis 6 „Kaasatavad osapooled ning koostöö tegijad“ teha parandused seoses järgmistega:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Rahandusministreerium on eriplaneeringule heakskiidu andja ega saa anda seetõttu kooskõlastust, mistõttu pole ta kooskõlastaja vaid kaasatav. * Põllumajandusuuringute Keskus ei ole PlanS mõistes mitte kooskõlastaja vaid kaasatav (vastavalt PlanS § 99 lõikele 1 tehakse koostööd valitsusasutustega). * Maanteeamet ja Lennuamet koostöö tegijate nimekirjas palume parandada Transpordiametiks (uus asutus alates 01.01.2021). * Pärnu Linnavalitsus ning Tori Vallavalitsus ei ole PlanS § 95 lõike 6 kohaselt planeeringu koostamisse kaasatavad isikud vaid 	<p>Korrigeerimist vajavad tegevused on tehtud.</p>	
<p>Kuna antud eriplaneeringute näol on tegemist olulise ruumilise mõjuga ehitiste planeerimisega, siis palume planeeringute koostamisel järgida Rahandusministreeriumi soovitusetega veebilehel https://planeerimine.ee/aktid-ja-kohtulahendid/orme-planeerimine</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>	
<p>Palume hoida Rahandusministreeriumi regionaalhalduse osakonna Pärnu talitust kursis eriplaneeringute ja KSH aruande menetlusega ja teavitada kõikidest avalikest aruteludest. Eriplaneeringute asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja KSH esimese etapi aruanne esitada arvamuse avaldamiseks ning täiendavate koostöötegijate ja kaasatavate määramiseks.</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>	
<p>Maa-amet 23.08.2021 nr 6-3/21/11197-2</p>		
<p>Planeerimiseaduse (edaspidi PlanS) § 99 lõike 1 kohaselt tehakse kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu eelvalik koostöös valitsusasutustega, kelle valitsemisalas olevaid küsimusi kohaliku omavalitsuse eriplaneering käsitleb. PlanS § 105 lõike 1 kohaselt esitatakse kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu koos keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandega kooskõlastamiseks käesoleva seaduse § 99 lõikes 1 nimetatud asutustele. Maapõueseaduse (edaspidi MaaPS) § 15 lõike 7 kohaselt, kui planeeritaval maa alal asub maardla või selle osa, kooskõlastatakse kohaliku omavalitsuse eriplaneering PlanS sätestatud korras Keskkonnaministreeriumi või valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutusega. Keskkonnaminister on oma 05.03.2019 käskkirjaga nr 1-2/19/198 andnud Maa-ametile volituse kooskõlastada kohaliku omavalitsuse eriplaneeringuid PlanS sätestatud korras, kui planeeritav maa-ala asub keskkonnaregistri maardlate nimistus oleval maardlal või selle osal.</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>	

<p>MaaPS § 14 lõike 2 kohaselt võib ministri volitatud asutus lubada maapõue seisundit ja kasutamist mõjutavat tegevust üksnes juhul, kui kavandatav tegevus ei halvenda maavara kaevandamisväärsena säilimise või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda või halvendab maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda, kuid tegevus ei ole püsiva iseloomuga või halvendab maavara kaevandamisväärsena säilimise või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda, kuid tegemist on ülekaaluka avaliku huviga ehitise, sealhulgas tehnovõrgu, rajatise või ehitusseadustiku tähenduses riigikaitse ehitise ehitamisega, mille jaoks ei ole mõistlikku alternatiivset asukohta. Palume planeeringu koostamisel maardlate aladel arvestada MaaPS-s sätestatuga.</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>
<p>Seisuga 09.08.2021 asuvad planeeringuala territooriumil keskkonnaregistri maardlate nimistus arvel olevad Kivinina liivamaardla (registrikaart nr 960), Kõrsa turbamaardla (registrikaart nr 92), Kõrsa kruusamaardla (registrikaart nr 754), Kivinina kruusakarjääri (loa nr L.MK/333673; loa omaja OÜ YIT Teed) mäeeraldis ja selle teenindusmaa ning Keskkonnaametis menetluses olevad taotletavad Kivinina kruusakarjäär (taotleja OÜ YIT Teed) ning Kivinina liivakarjäär (taotleja OÜ YIT Teed) mäeeraldised ja nende teenindusmaad. Lisaks külgneb planeeringuala vahetult Keskkonnaametis menetluses oleva taotletava Kõrsa turbatootmisalaga (taotleja AS Jiffy Products Estonia) ning kattub osaliselt selle teenindusmaaga.</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>
<p>Selleks, et edaspidises planeerimisprotsessis oleks võimalik arvestada keskkonnaregistri maardlate nimistus arvel olevate maardlatega ja mäeeraldistega, palume planeeringu jooniste koostamisel kasutada keskkonnaregistris arvel olevate maardlate, mäeeraldiste ja nende teenindusmaade piire. Keskkonnaregistri seaduse § 6 kohaselt peab planeeringute koostamisel kasutama üksnes keskkonnaregistrisse kantud keskkonnaandmeid. Maardlate piiride kujutamisel palume lähtuda Maa-ametist saadud maardlate, mäeeraldiste ja nende teenindusmaade ajakohastest piiridest. Ajakohaste andmete saamiseks on võimalus kasutada WFS teenust aadressil https://teenus.maaamet.ee/ows/maardlad?service=WFS&version=1.1.0&request=GetCapabilities või küsida andmete väljavõtte GIS-failidena. Palume joonistele lisada kuupäev, mis seisuga on maardlate, mäeeraldiste ning nende teenindusmaade andmeid kasutatud.</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>
<p>Pärnu linna ja Tori valla eriplaneeringute lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuse tabelis 1 ja peatükis 4.10 Mõju maavaravarudele ei ole märgitud planeeringuala kattumist Kõrsa kruusamaardlaga (registrikaart nr 754). Lisaks ei ole kirjeldatud planeeringuala kattumist Keskkonnaametis menetluses olevate taotletavate Kivinina kruusakarjääri (taotleja OÜ YIT Teed) ning Kivinina liivakarjääri (taotleja OÜ YIT Teed) mäeeraldiste ja nende teenindusmaadega. Samuti ei ole märgitud planeeringuala vahetut külgnemist Keskkonnaametis menetluses oleva taotletava Kõrsa turbatootmisalaga (taotleja AS Jiffy Products Estonia) ning kattumist osaliselt selle teenindusmaaga. Palume täiendada.</p>	<p>Dokumenti täiendati vastavalt märkusele.</p>
<p>Pärnu linna ja Tori valla eriplaneeringute lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuse peatükis 4.10 Mõju maavaravarudele on kirjeldatud (tsiteerin): „Keskkonnaregistri maardlate nimistus oleva maardlaga kattuvale alale on võimalik tuulepargi rajamine üksnes peale maavaravaru ammendamist. Vastavalt maapõuseaduse § 14 lg[1]le 2 on maapõue seisundit ja kasutamist mõjutav tegevus lubatud üksnes Keskkonnaministeeriumi või valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutuse nõusolekul. Asjaoluga arvestatakse KSH läbiviimisel ja planeeringu koostamisel. Täpsemad tingimused (nt maardlate alade väljaarvamine või tuulikute rajamine peale maavaravaru ammendamist) selgitatakse välja KSH käigus.“ Maaamet nõustub eelpool kirjeldatuga.</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>
<p>Palume eriplaneeringu koostamise käigus arvestada ka asjaoluga, et turba kaevandamisel tekib tolmu, mis levib nii horisontaalselt kui ka vertikaalselt. Soodustavate ilmastikutingimuste (väga tugev tuul, pikaajaline kuiv periood, madal õhuniiskus) koosinemisel võib tolmu levik ulatuda ka väljapoole turbatootmisala. Tuulikutele langev turbatolm võib tavapärasest tõenäolisemalt tuua kaasa tuulikute süttimise. Tuleohtlikul ajal on turbapinnasega alal oht tulekahju tekkimiseks.</p>	<p>Võetud teadmiseks. KSH aruandes käsitletakse avariiolekordade esinemise võimalikkust ja tagajärgi ning kirjeldatakse meetmed, millega on võimalik negatiivset keskkonnamõju leevendada/vältida. Aruande koostamisel tutvutakse teiste riikide praktikaga ja selgitatakse kas esineb infot, et turbatolm võiks kuidagi suurendada tuulikute süttimise tõenäosust.</p>

8-5/2439/2021-27

<p>Lisame, et maardlate aladele saab elektrituulikute parke ja seonduvaid kommunikatsioone rajada lisaks maavara ammendumisele ka tingimusel, et on saadud MaaPS alusel muu sisuga kooskõlastus või luba. Turbamaardlate puhul palume arvestada MaaPS § 45 lõikes 1 sätestatuga, mille kohaselt turba kaevandamiseks on lubatud kaevandamis luba taotleda üksnes kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade nimekirja või kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja kantud alal või maardlal. Palume keskkonnaministri 27.12.2016 määruse nr 87 „Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja“ lisas 1 või 2 toodud nimekirja kuuluvatele aladele tuulikuid mitte planeerida. Tuulikuid on nimetatud määruse lisas 1 või 2 toodud nimekirja kuuluvatele aladele võimalik rajada vaid peale maavara ammendumist.</p>	<p>Võetud teadmiseks, asjaolule on viidatud ka ptk 2.</p>	
<p>Kehtivate kaevandamis lubadega ja Keskkonnaametis menetluses olevate taotletavate mäeeraldiste ning nende teenindusmaade aladele palume rajatise mitte planeerida. Rajatiste kattumisel mäeeraldiste või nende teenindusmaadega on vajalik saada loa omaja/taotleja kooskõlastus rajatise rajamiseks ning vastava kooskõlastuse palume lisada planeeringu dokumentide hulka.</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>	
<p>Palume hoida Maa-ametit kursis planeeringu edasise menetlemisega. Palume esitada planeering enne selle vastuvõtmist kooskõlastamiseks Maa-ametile.</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>	
<p>Põllumajandus- ja Toiduamet 31.08.2021 nr 6.2-1/6138-1</p>		
<p>Põllumajandus- ja Toiduametil puuduvad märkused ja ettepanekud lähteseisukohtadele ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsusele.</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>	<p>8-5/2439/2021-28</p>
<p>Keskkonnaamet 06.09.2021 nr 6-5/21/14424-2</p>		
<p>Tabelis 1 kaitsealade ja hoiualade juures on märgitud, et taimeliikide ja –koosluste kaitseks loodud kaitsealade puhul olulise negatiivse mõju esinemine vähetõenäoline. Väitega ei saa nõustuda, kuna see võib siiski sõltuda planeeringulahendusest. Taimeliikide ja –koosluste kaitseks loodud kaitstavaid alasid võib kahjustada näiteks ka väljaspool ala toimuv ehitustegevus, nt märgades elupaikades juurdepääsuteede ehitus, millega kaasneb ka veerežiimi muutmine.</p>	<p>Sõnastust korrigeeriti.</p>	
<p>Tabelis 1 on veekogude nimekirjast välja jäänud Pärnu jõgi.</p>	<p>Veekogu lisati tabelisse 1.</p>	
<p>Dokumendis puudub joonis 7.</p>	<p>Dokumenti on korrigeeritud.</p>	
<p>Tabel 2 (ehitusetapp) – ehituse käigus maaparandussüsteemide kahjustamine (või uute rajamine) võib mõjutada veerežiimi muutuste tõttu ka loodusväärtusi. Ehitusetapis ei pruugi linnustiku häiringuid tekitada üksnes müra vaid laiemalt inimeste ja masinate liikumine häirimistundlike liikide pesitsuspiirkonnas.</p>	<p>Vastavalt märkusele täiendati tabelit 2.</p>	
<p>Ptk-s 2 on öeldud: „Lähtuvalt Looduskaitseasutuse alusel kaitstavat alade ja kaitsealuste isendite leiukohtadele on välistatud kaitse-eeskirjade või Looduskaitseasutuse alusel tuulikute ja nendega seotud infrastruktuuri elementide asukohtadena. Vajalike puhveralade ulatust hinnatakse KSH asukohavaliku etapi aruandes lähtudes konkreetse kaitstava ala või objekti kaitse-eesmärgist või liigi ökoloogiast“. Keskkonnaamet teeb ettepaneku eluslooduse osas siiski välja tuua esialgsed kriteeriumid ja puhvrid, mida saab I astme KSH aruandes täiendavatele andmetele tuginedes vajadusel täpsustada.</p>	<p>KSH juhtekspert jääb hindamismetoodika valikul seisukohale, et KSH asukoha eelvaliku VTK etapis ei määrata eluslooduse osas nn puhvreid. Planeerimise hierarhilisusest lähtudes ei ole asjakohane VTK etapis välistada tuulepargi alana alasid, mille osas otseselt seadustest tulenevad piirangud puuduvad. Küll aga täiendati teie poolt viidatud dokumendi osa ning toodi välja, et sobilike puhvrite määramisel kasutatakse ka Keskkonnaameti poolt koostatavat vastavat juhenddokumenti. Mõjude hindamisel ja seega ka eluslooduse kaitseks määratavate vahemaade jm tingimuste määramise kriteeriumiks on negatiivse mõju olulisus. Tegevuse olulised negatiivsed keskkonnamõjud peavad olema välditud (Natura alade kontekstis peab olema negatiivne mõju välistatud).</p>	

<p>Ptk-s 4.1, lk 25 on antud hinnang, et kaudsete mõjude ulatus (st ka veerežiimi muutus) jääb tavaliselt paarikümne meetri piiresse. Antud hinnang on väga tagasihoidlik, veerežiimi muutus võib mõjutada kooslusi oluliselt suurema vahemaa tagant, pikaajaline mõju võib ilmnedas isegi sadade meetrite kaugusel sõltudes nii mõjutatud koosluse tüübist kui paiknemisest reljeefil (mõjud on enamasti eriti ulatuslikud madalsoode puhul).</p>	<p>Keskonnaameti hinnanguga täiendati vastavat lõiku. Tuleb aga arvestada ka kavandatava objekti iseloomu. Põhjaveetaset oluliselt alandavate objektide (nt kaevandused) mõju veerežiimile võib kindlasti olla teatud tingimustes mitusada meetrit või rohkemgi. Tuuleparkide puhul teadaolevalt olulist kaugele ulatuvat veerežiimi muutust tavapäraselt ei kaasne.</p>
<p>Ptk 4.1, lk 25 on öeldud, et tuuleparkide puhul on mõjutatud linnuliikideks eeskätt röövlinnud ja suure kehamassiga veelinnud. Antud planeeringuala puhul tuleb kindlasti arvestada, et teadusuuringute järgi omavad tuulikupargid olulist mõju ka metsakanaliste (eelkõige metsise) elupaigakasutusele. Planeeringuala on oluliseks elupaigaks metsisele (LKS II kaitsekategooria, ohustatuse hinnang 2019 - ohualdis). Metsise jaoks on ohuteguriks eelkõige intensiivne metsaraie, kuid oluline on samuti elupaikade killustumine, mis kaasneb metsamaade muul otstarbel kasutusele võtmisega (karjäärid, taristu jmt). Seega tuleb KSH käigus hinnata nii potentsiaalse tuulepargi mõju konkreetsetele metsise elupaikadele (lähtudes ka üha suurenevast rajatavate tuulikute kõrgusest võib üldreeglina eeldada, et tuuleparkide poolt metsisele avalduv mõju võib ulatuda kuni 1 km kaugusele tuulepargist) kui hinnata potentsiaalse tuulepargi mõju elupaikade omavahelisele sidususele ja Soomaa tuumala sidususele tervikuna. Lähtudes olemasolevatest metsise telemeetria andmetest tuleks elupaikade sidususe hinnang anda kuni 10 km raadiuses potentsiaalselt mõjutatavatest mängualadest.</p>	<p>Palume Keskonnaametil edastada kirjas märgitud metsise telemeetriauringu andmed, et seda saaks arvestada KSH läbiviimisel. KSH I etapi aruande koostamisel lähtutakse piirkonna metsise elupaikade kohta olemasolevatest andmetest ning tuulepargi alaks potentsiaalselt sobilikel aladel tehtavate välivaatluste andmetest. Mõjude hindamisel lähtutakse erialakirjandusest ja ekspertide teadmistest. Selgitame, et KSH I etapi eesmärk on eeskätt aidata leida tuulepargi alaks eeldatavalt sobilik ala. Potentsiaalselt saab tuuleparke rajada väljaspool looduskaitsealasi alasid st tulundusmetsade või põllumajanduslike maade esinemise alal, kus ka ilma tuulepargi rajamiseta ei ole raie jms inimtegevus välistatud. Arvestades EELISE andmeid metsise registreeritud mängualade kohta, siis ei ole võimalik maismaa tuuleparkidele leida asukohti, mis jääksid mängualadest üle 10 km kaugusele. Selge on, et täielikult välistada negatiivset mõju metsise elupaikade sidususele ei ole võimalik.</p>
<p>Ptk-1 4.3, lk 33 on öeldud, et negatiivse mõju esinemise võimalikkust ei ole võimalik välistada Soomaa loodusala, Kikepera linnuala ja Soomaa linnuala osas ning seega viiakse nende alade osas läbi Natura asjakohane hindamine. Palume täpsustada, kas see viiakse läbi I etapi KSH-s või detailise lahenduse KSH-s.</p>	<p>Natura asjakohane hindamine asukohavaliku täpsustamises on kavandatud viia läbi KSH I etapi aruandes. Asjaolude täpsustumisel võib esineda vajadus asjakohast hindamist korrata ka KSH detailise lahenduse etapis (sarnaselt praktikale, et ÜP KSH Natura hindamine ei välista Natura hindamise vajadust DP KSHs). Juhtekspert on samas palunud Keskkonnaministeeriumilt selgitust, kuidas mõista KeHJS 45 lg 2 eriplaneeringute kontekstis. KeHJS kohaselt ei tohi strateegilist planeerimisdokumenti kehtestada kui pole veendumust Natura alale mõju puudumisel. Eriplaneering kehtestatakse aga alles detailise lahenduse KSH järgselt.</p>
<p>Ptk-s 3 (Seosed asjakohaste strateegiliste arengudokumentidega) ei ole viidatud Eesti looduskaitse arengukavale, kus on tuuleenergeetikaga seonduvalt märgitud: „Eesmärgiks on vältida tuuleparkide rajamist olulistele linnualadele, lindude rändeteedele ja teistele suure elurikkusega elupaikadele. Samuti tuleb tuuleenergia kasutamisel arvestada maastikulisi väärtusi, vältides tuuleparkide rajamist väärtuslikele maastikele“.</p>	<p>Eesti looduskaitse arengukava aastani 2020 kehtis kuni 2020 aastani. Dokument ei ole teadaolevalt käesoleval ajal enam kehtiv ja sellest lähtuvalt ei ole seda ka strateegilise dokumendina käsitletud. Uus Eesti looduskaitse arengukava aastani 2030 on Keskkonnaministeeriumi kodulehe andmetel kavas kinnitada Keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) raames. Üldlevinud põhimõttena käsitletakse seoseid kehtivate strateegiliste dokumentidega.</p>

8-5/2439/2021-29

<p>Ptk-s 4.6 on öeldud: „Oluline otsene mõju Soomaa väärtuslikule maastikule puudub, sest väärtuslik maastik kattub Soomaa rahvuspargiga ja inimasustusega alaga, mis välistavad väärtusliku maastiku alale tuulepargi rajamise. Kaudselt võib mõju avalduda läbi vaadete muutumise, mille selgitamiseks koostatakse KSH käigus nähtavusanalüüs ja fotomontaažid olulistest vaatepunktidest. Keskkonnaamet peab vajalikuks koostada nähtavusanalüüs tuulikute visuaalsest mõjust ka Soomaa rahvuspargi enam külastatavate kohtade juures.</p>	<p>Nähtavusanalüüs koostatakse kogu piirkonna (20 km eeldatavalt sobilikust alast või aladest), sh Soomaa rahvuspargi kohta. Palume hilisemate erimeelsuste vältimiseks esitada andmed Keskkonnaameti poolt viidatud enam kasutatavate kohtade paiknemise osas, et juhuil kui nähtavusanalüüsist ilmneb, et tuulikud võivad jääda nähtavaks, oleks võimalik koostada ka fotomontaažid.</p>
<p>Ptk-s 5 on kirjeldatud KSH ekspertrühma koosseisu. Mõju linnustikule hindab OÜ Xenus (Hannes Pehlak ja Heikki Luhamaa). Palume täpsustada, kes hindab mõju I kaitsekategooria liikidele (nt must-toonekurg, väike-konnakotkas, merikotkas) ja II kaitsekategooria liikidele (nt metsis). Kuna suuremahulisi väliuuringuid KSH asukohavaliku etapis aruandes ei teha, on eriti oluline, et olemasolevate andmete põhjal annaksid hinnangu kõikide mõjutatud liigirühmade eksperdid.</p>	<p>Pädeva mõjuhinnangu andmise eest I ja II kk linnuliikidele vastutavad ekspertgrupi liikmed Hannes Pehlak ja Heikki Luhamaa, kes vajadusel konsulteerivad konkreetsete liigiekspertide või konkreetsetel alal nende liikidega kogemusi omavate praktikutega. Kõigi linnuliikide osas eraldi liigieksperti määramist KSH VTKs ei pea KSH juhtekspert asjakohaseks.</p>
<p>Kumulatiivsete ehk kuhjuvate mõjude hindamisel, tuleb arvestada nii potentsiaalse tuulepargi võimalikest eriosadest tulenevate koosmõjudega (st kui leitakse et planeeringuala ulatuses on võimalikud mitmed asukohad), kui teiste maastikku killustavate objektidega (mitte vaid teiste tuuleparkidega). Kumulatiivset mõju võivad põhjustada näiteks Rail Balticu projekt, sh kaasnevad elektriliinid; Saarde alla üldplaneering mille raames teadaolevalt samuti kavandatakse tuuleparkide arendusalasid; Saarde valla eriplaneering, mille raames otsitakse samuti tuulepargi alasid. Vajalik on hinnata kas koosmõju Tori põhjaosa eriplaneeringuga.</p>	<p>KSH aruannete koostamisel võetakse arvesse kumulatiivseid mõjusid vastavalt olemasolevale teabele teiste piirkonna arenduste kohta. Väljatöötamiskavatsuse vastavat osa täiendati.</p>
<p>Ptk 4.10 - Lisaks tingimusele, et Keskkonnaregistri maardlate nimistus oleva maardlaga kattuvale alale on võimalik tuulepargi rajamine üksnes peale maavaravaru ammendamist, on vajalik hinnata mõju maavara kui ressursi kasutamisele. Ehitusmaavara kulub tuulikualuste platside väljaehitamiseks, olemasolevate teede parendamiseks, uute teede ehitamiseks jt ehitiste rajamiseks.</p>	<p>Maavara kui ressursi kasutuse hindamine on asjakohane teostada KSH detailse lahenduse etapis. Tegu ei ole otseselt mõjuvaldkonnaga, milleks sõltuks olulisel määral asukoha valik (ressursitarve on erinevates sama eriplaneeringu ala sisse jäävatel aladel analoogne). Samuti sõltub ressursitarve ehituslikust lahendusest (nt vundamendi tüübist), mille käsitlemine ei ole asukoha eelvaliku etapis asjakohane.</p>
<p>Transpordiamet 08.09.2021 nr 7.1-2/21/15840-2</p>	
<p>1. Avalikule teele juurdepääsuteede võimaliku asukoha ja liikluskorralduse üldiste põhimõtete määramine</p>	
<p>1.1. Siduda planeeringusse maakonnaplaneeringuga, Pärnu maakonnaplaneeringut täpsustava teemaplaneeringu „Põhimaantee nr 4 (E67) Tallinn-Pärnu-Ikla (Via Baltica) trassi asukoha täpsustamine km 92,0-170,0“ ja üldplaneeringutega kavandatud teedevõrgustik – sh riigiteede perspektiivsed trassid koos liiklussõlmede, ristete, kogujateedega jms. Planeeringu detailse lahenduse ülesandeks on muuhulgas liikluskorralduse põhimõtete määramine ning servituutide seadmise ja olemasoleva või kavandatava tee avalikult kasutatavaks teeks määramise vajaduse märkimine. Asukoha eelvaliku tegemisel tuleb analüüsida olemasoleva teedevõrgustiku piisavust juurdepääsude tagamisel, määrata planeeringualal perspektiivsete kohalike teede üldised asukohad ja nende ristumiskohad riigiteedega ning oluliselt ümberehitatavad riigitee lõigud või ristmikud (nende olemasolul). Lisaks teeme ettepaneku määrata riigiteede liikluskorralduse ja ümberehituse vajadus seoses eriveostega ja ehitusaegsete veostega. Riigiteede kolm põhiliki on põhi-, tugi- ja kõrvalmaantee millel igaühel on oma funktsioon. Funktsioonid on leitavad majandus- ja taristuministri 25.06.2015 määrusest nr 72 „Riigiteede liigid ja riigiteede nimekiri“ (https://www.riigiteataja.ee/akt/128062015003?leiaKehtiv). Igal riigiteel on lisaks liigile olemas tee klass, mis on liiklussageduse alusel määratav maantee tehnilist taset iseloomustav tunnus. Tee klassid on toodud majandus- ja taristuministri 05.08.2015 määruse nr 106 „Tee projekteerimise normid“ lisa „Maantee projekteenimisnormid“ (edaspidi normid). Lähtudes normidest on nõuded kohaliku teedevõrgu ühendamiseks riigiteedega klasside kaupa erinevad, riigiteega ristumiskohtade arv on normidega piiratud (näiteks esimese klassi teel võib olla ainult üks parempöörtega ristumiskoht kahe eritasandilise ristmiku vahel).</p>	<p>Ettepanek on täpsustada edasise tööprotsessi käigus, mis on esitatud loetelust asjakohane asukohavaliku staadiumis.</p>

1.2. Palume arvestada, et Transpordiamet ei võta arendustegevuse vajadustest tingitud uute teelõikude rajamise ja riigiteede ümberehitamise kohustust kui riigiteede võrgustiku arengu seisukohalt selleks vajadus puudub.	Teadmiseks võetud.	
2. Planeeringuala kruntide hoonestusala ja ehitusõiguse määramine		
2.1. Elekrituulikute ja tuuleparkide kavandamisel arvestada, et elekrituulik ei tohi avalikult kasutatavatele teedele sõltumata nende funktsioonist, liigist, klassist ja lubatud sõidukiirusest paikneda lähemal kui $1,5 \times (H+D)$ (sealjuures H = tuuliku masti kõrgus ja D = rootori e. tiiviku diameeter). Väikese kasutusega (alla 100 auto/ööpäevas) avalikult kasutatavate teede puhul võib põhjendatud juhtudel riskianalüüsile tuginedes ja teeomaniku nõusolekul lubada planeeringus elekrituuliku tee lähemale, kuid mitte lähemale kui tuuliku kogukõrgus $(H + 0,5D)$.	Teadmiseks võetud. Juhime tähelepanu, et planeeringuga ei määrata tuulikute miinimumkõrgust. Seetõttu esitatakse nimetatud nõue planeeringu tekstis, alade kaugus teedest määratakse töö käigus välja selgitatava minimaalse tuuliku kõrguse kohaselt.	8-5/2439/2021-30
2.2. Eriplaneeringu koostamisel arvestada, et 290 meetri kõrgused tuulikud võivad mõjutada Pärnu lennuvälja instrumentaalprotseduure. Mõjude hindamiseks on vaja eriplaneeringu ala kaardikihina (nt ESRI Shape failina). Strateegilise mõju hindamiseks palume teha täiendavalt koostööd Transpordiameti lennuliiklusteeninduse ja lennuväljade üksusega.	Teadmiseks võetud, ameti esindajale sai edastatud andmefailid.	
3. Tehnovõrkude ja -rajatiste võimaliku asukoha määramine		
3.1. Palume arvestada, et üldjuhul ei ole võimalik juhtida arendusalade sademevett riigitee kraavidesse. See on võimalik vaid põhjendatud juhtudel koostöös Transpordiametiga.	Teadmiseks võetud.	
3.2. Planeeringus vältida põhimõtet, et tehnovõrgud paigaldatakse riigitee alusele maale. Riigitee alune maa on riigitee rajatise teenindamiseks ning nõusoleku seda maad kasutada saab Transpordiamet anda vaba ruumi olemasolul. Tehnovõrgu paigaldust tuleb hinnata igakordselt suuremas täpsusastmes geodeetilise alusplaani olemasolul ja menetleda seda kas läbi projekteerimistingimuste või detailplaneeringu.	Teadmiseks võetud.	
4. Ettepanekud KSH väljatöötamise kavatsusele Transpordiamet on seisukohal, et KSH väljatöötamise kavatsus on valdavalt asjakohane ja piisav. Siiski palume korrigeerida lähteseisukohti ja KSH väljatöötamise kavatsust järgnevate märkuste alusel.	Dokumenti on korrigeeritud.	
4.1. Tabelisse 1 (või mujale sobivasse asukohta dokumendis) lisada teemaplaneeringuga „Põhimaantee nr 4 (E67) Tallinn-Pärnu-Ikla (Via Baltica) trassi asukoha täpsustamine km 92,0-170,0“ määratud põhimaantee uus trass.	Dokumenti on korrigeeritud.	
4.2. Osas 3.1.4 tuua välja viide teemaplaneeringule.	Dokumenti on korrigeeritud, teemaplaneeringu kohta tehti eraldi alapeatükk 1.3.1.5. (pealkirjade struktuuri muudeti).	
4.3. Osas 4.9 kasutada „riigimaantee“ asemel mõistet „riigitee“.	Dokumenti on korrigeeritud.	
4.4. Nimetuste Maanteeamet ja Lennuamet asemel kasutada nimetust Transpordiamet.	Dokumenti on korrigeeritud.	
5. Kuna lähteseisukohtades ei ole välja toodud alternatiivseid asukohti planeeringuga kavandatava ehitise püstitamiseks, ei käsitle Transpordiamet eelistusi ehitise asukoha osas.	Teadmiseks võetud.	
Kaitseministeerium 09.09.2021 nr 12-1/21/2385		
Kaitseministeerium on varasemalt oma hinnangu andnud Tori valda kavandatava tuulepargi kõrguspiirangute osas 17.07.2020 kirjas nr 12-1/20/2223. Tulenevalt analüüsist, on osale perspektiivsest tuulepargi alast võimalik rajada 290 m tipukõrgusega tuulikuid. Ülejäänud osale kehtivad kõrguspiirangud. Täpsemad piirangud sõltuvad tuulikute konkreetsest asukohast ning need on võimalik välja selgitada, kui on selgunud iga elekrituuliku täpne asukoht. Kõigist kõrguspiirangutest on võimalik loobuda pärast Mandri-Eesti osaliselt tuuleenergeetikale avavate kompensatsioonimeetmete täielikku rakendumist, mis eeldatavasti toimub aastal 2025.	Teadmiseks võetud.	8-5/2439/2021-31
Juhul, kui kompensatsioonimeetmete rakendumine peaks hetkel teadmata põhjustel viibima, tuleb arvestada, et vastavalt planeerimiseaduse § 122 lg 4 kaotab kohaliku omavalitsuse eriplaneering kehtivuse, kui planeeringut ei ole asutus ellu viima viie aasta jooksul selle kehtestamisest arvates. Palume sellega arvestada planeeringu elluviimist kavandades.	Teadmiseks võetud.	
Pärnu linna tuulepargi osas kõrguspiiranguid ei ole, kuid soovime jätkuvalt olla kaasatud kõikides eriplaneeringu etappides.	Teadmiseks võetud.	
Keskonnaministeerium 13.09.2021 nr 7-15/21/3300-2		
Keskonnaministeerium on tutvunud kõnealuste lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsusega ning esitab oma märkused alljärgnevalt.		

1. Tuginedes planeerimisseadusele on dokumendi pealkirjas „Pärnu linna ja Tori valla eriplaneeringute lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsus“ puudu sõnad „asukoha eelvaliku“.	Dokumenti on korrigeeritud.	
2. Lähteseisukohtades ja KSH väljatöötamise kavatsuses on toodud, et eriplaneeringu ala jääb märgalade esinemise alale ning märgaladel ehitamisel kaasneb veerežiimi muutus, mis mõjutab märgala seisundit. Juhime tähelepanu, et samuti ei ole välistatud olulise mõju avaldumine ka veekogude veerežiimile, mille valgatal märgalad paiknevad. Negatiivse mõju avaldumine on tõenäoline eelkõige nende veekogude veerežiimile, mille ülemjooksud paiknevad eriplaneeringu alal (nt Vaskjõgi VEE1147600, Kurina jõgi VEE1144600). Palume täiendada, et mõju veekogude veerežiimile vajab käsitlemist KSH I etapi aruande käigus.	Dokumenti täiendati vastavalt märkusele.	
3. Peatükis 4.13 käsitletakse kavandatava tegevuse võimalikku mõju kliimamuutustele. Soovime rõhutada, et seoses raadamise teostamisega on oluline silmas pidada ka maakasutuse muutumisest tingitud mõjusid, sest Eesti peab arvestama täiendavate heitkogustega maakasutuse ja metsanduse sektori kohustuste täitmisel. Lisaks vahetult tekkivale heitkogusele (raie teostamine), tuleb raadamise puhul arvestada ka maakasutuse muutumisest (metsamaa muutub muuks maaks) tekkivat pikaajalist mõju süsiniku edasise sidumise puudumisele sellel alal. Samuti märgime, et KSH läbiviimisel võib raadamise puhul olla vajalik olulise mõju leevendamiseks täiendavate meetmete väljatöötamine (näiteks metsastamise näol).	Teadmiseks võetud, arvestatakse KSH I etapi aruande koostamisel.	
4. Juhime tähelepanu, et tuulepargi ja selle kommunikatsioonide planeerimisel tuleb kaardistada veehaarded (puurkaevud ja salvkaevud) ning arvestada nende sanitaarkaitsealade, toitealade ja hooldusalade kitsendustega.	Arvamus on teadmiseks võetud, kuid asukohavaliku staadiumis pole see oluline - asukohavaliku staadiumis ei määrata ehitiste paiknemist. Asukohavaliku alast ei pea veehaardeid välja arvama, vaid detailse osa koostamisel tuleb veehaarete asukohtadega arvestada või neid vajadusel sulgeda.	
5. Märgime, et tuulepargi rajamisel tuleks kindlasti arvestada ülejääva elektrienergia salvestamise võimalustega (nt vesiniku tootmise näol).	Teadmiseks võetud.	
6. Lähteseisukohtades ja KSH väljatöötamise kavatsuses on mainitud tuulepargi teenindamiseks vajalike teede rajamist. Samas ei ole teede ehitust käsitletud ptk-s 4.7 ning on öeldud, et tuulikute rajamine ja käitamine ei põhjusta olulisi saasteainete emissioone välisõhku, mistõttu KSH aruannetes teemavaldkonda ei käsitleta. Kui kavandatava tegevusega on plaanis teede rajamine, siis võib olla vajalik KSH aruannete etapis käsitleda ka tekkivat õhusaastet. Juhul kui teede rajamine ei ole veel teada, siis tuleks täiendada ptk 4.7, et teede rajamise täpsustusel käsitletakse teemat vajadusel KSH aruannetes.	KSH ekspertgrupp on jätkuvalt seisukohal, et ka tuulepargi teenindamiseks vajalike teede rajamine ei saa põhjustada olulist mõju õhukvaliteedile. Senise praktika alusel ei rajata tuuleparkidesse asfaltteid, mille rajamisel võiks kaasneda õhukvaliteeti mõjutada võiva mobiilse asfaltitehase paigutamise vajadus piirkonda. Asukoha eelvaliku tegemiseks ei oma väheolulise tähtsusega ehitusaegne mõju õhukvaliteedile tähtsust (mõju on analoogne erinevates asukohtades).	
7. Leheküljel 35 on lause: „Elamualade suhtes kehtib väljaspool tiheasustusalasid tööstusmürale sihtväärtus päevasel ajal 50 dBA ja öisel ajal 40 dBA.“. Keskkonnaministri 16.12.2016 määruse nr 71 alusel on elamualadel, sõltumata sellest, kas nad asuvad tiheasustusaladel või väljaspool tiheasustusalasid, samad müra normtasemetega kehtimise nõuded. Juhul, kui elamuala on elamualana toimiv enne 2002. aastat, siis rakenduvad sellele müra piirväärtused, kui üldplaneering on elamualale kehtiv alates 2002. aastat, rakenduvad sihtväärtused. Juhime tähelepanu, et tuuleenergeetika eriplaneeringud ei muuda elamualadele kehtivat üldplaneeringut ning seetõttu ei ole elamualadel müra sihtväärtuse rakendamine vajalik.	Keskkonnaministeeriumi poolne müratasemetega tõlgendus on teadmiseks võetud ja dokumenti lisatud. KSH juhtekspert jääb samas seisukohale, et tuuleparkide asukoha valikul on asjakohane nii olemasolevatel kui ka teadaolevatel planeeritavatel elamualadel järgida tööstusmüra õist sihtväärtust vältimaks hilisemaid müraprobleeme.	
8. Lähteseisukohtades ja KSH väljatöötamise kavatsuses on toodud, et negatiivse mõju esinemise võimalikkust ei ole võimalik välistada Soomaa loodusala, Kikepera linnuala ja Soomaa linnuala osas ning nende raames viiakse läbi Natura asjakohane hindamine. Juhime varakult tähelepanu, et keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 45 lg 2 kohaselt ei tohi strateegilist planeerimisdokumenti kehtestada, kui pole tekkinud veendumust, et kavandatav tegevus ei mõjuta ebasoodsalt selle Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkust ega kaitse eesmärki.	Teadmiseks võetud. Juhime tähelepanu, et KOV eriplaneeringu kehtestamine toimub alles peale detailse lahenduse KSH läbiviimist.	
9. Ajakavas tabelis 7 on märgitud, et eriplaneeringute lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse avalik väljapanek toimub samaaegselt asutustelt ettepanekute küsimisega. Samas on eraldi real välja toodud materjalide ettepanekute esitamise aeg novembris 2021. Palume täpsustada, mida see etapp endast kujutab.	Kuna PlanS § 103 käsitleb avaliku väljapaneku järgselt asjakohastelt isikutelt seisisukohtade küsimist, siis on see tegevus ajakavas sees. Täpsustame Rahandusministeeriumiga, kas täiendav küsimine on vajalik või mitte.	

10. Juhime tähelepanu, et leheküljel 20 on viidatud joonisele 7, kuid seda esitatud ei ole ning seega võib jooniste nummerdus vajada korrigeerimist. Samuti asub leheküljel 38 olev joonis 10 selle pealkirjast eraldiseisvalt.	Dokumenti on korrigeeritud.	
OÜ Pärnu Instituut 09.09.2021		
Käesolevaga teen ettepaneku täiendada väljatöötamise kavatsust asjakohases mahus Paikuse Vallavolikogu 16.04.2012 otsusega nr 9 vastuvõetud teemaplaneeringuga "Tuulepargi rajamine Paikuse valda". Hetkel puudub eriplaneeringu lähteseisukohtades viide sellele ja jääb mulje nagu planeeritava alal ei oleks tuuleenergeetika osas siduvaid ruumilise arengu eesmärke. Vastavalt vastuvõtmise ajal kehtinud planeerimisseaduse (RT I, 30.12.2011, 23) § 18 lg-le 1 kohaselt kohalik omavalitsus kinnitab planeeringu vastuvõtmisega, et planeering vastab omavalitsuse ruumilise arengu eesmärkidele ja et ta on kontrollitud, et planeering vastab seadustele ja muudele õigusaktidele.	Vastavalt esitatud infole täiendati lähteseisukohtade ja väljatöötamise kavatsuse ptk 1.3.2.3 ja 2.5.15.	
Mait Laas, Mart Laas 24.08.2021		
Täname teadaande eest, et algatatakse keskkonna uuringuid seoses tuulepargi eriplaneeringuga Põlendmaale ja Kildema külla ning sellega seoses oodatakse antud piirkonnaga seotud elanikelt tagasisidet. Käesolevaga anname teada, et ei poolda tuulepargi rajamist Põlendmaale ja Kildema küla lähetele, kuna see piirneb vahetult meie traditsioonilise elukeskkonnaga, mille põhiväärtus seisneb vastandina just "kaasaegsest tehnoloogiast" puutumata loodusest ja linnakärast eelmaseisvast rahust. Ning seepärast mõjuvad planeeritavad tuulepargi rajatised visuaalse, helilise ja vaimse reostusena meie elukeskkonna vahetus läheduses. Siinse piirkonna on valinud oma elupaigaks ka mitmed looduskaitse all olevad linnud ja loomad ning ka nooremad inimesed on taasasustamas vanu talukohti olemasoleva elukeskkonna pärast.	Arvamus on teadmiseks võetud. Asukohavaliku ja selle mõjude hindamise protsessis hinnatakse tuulepargist tekkivaid võimalikke mõjusid ja selle alusel määratakse kas ja kuhu on võimalik tuuleparki rajada. KSH-aruande ja planeeringu asukohavaliku eelnõuga määratakse võimalikud eelvalikualad. Eelvalikualade alusel saab vaadata (tõenäoliselt aasta pärast) esialgset eeldatavat kaugust Teid huvitavatest maaüksustest. Eriplaneeringu detailse osa koostamisel (tõenäoliselt kuskil 2023-2024. a) määratakse juba konkreetsed tuulikute asukohad. Kõigis etappides hinnatakse ka müra, varjutust ja muid sarnaseid mõjusid. Koostöös Enefit Greeniga on võimalik ka tutvuda Eestis töötavate tuuleparkidega.	
Riigimetsa Majandamise Keskus 30.09.2021 nr 3-1.1/2021/3868-1		
Palume ka edaspidi esitada RMK-le täpsemate analüüside teostamiseks Pärnu linna ja Tori valla KOV EP kaardikihid vektorkujul, avamise võimalusega QGIS kaardirakenduses.	Arvestatakse edasises planeeringu menetluses	
Käesolevale e-kirjale on lisatud RMK poolt koostatud 2 vektorkaardikihti. Palume võimalusel, arvestades erinevaid välistavaid tegureid, Pärnu linna ja Tori valla KOV EP menetluses arvestada võimalikult suures ulatuses RMK katastriüksusi KOV EP tuulepargi alade sisse, võttes aluseks RMK poolt koostatud 2 kaardikihti.	Arvestatakse edasises planeeringu menetluses	